

ИЗБОРНОМ ВЕЋУ ФИЛОЛОШКОГ ФАКУЛТЕТА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

На основу Одлуке Изборног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду бр. 3032/1 од 23.12.2015. године, а у складу са чланом 65 Закона о високом образовању Републике Србије и чланом 116 Статута Филолошког факултета Универзитета у Београду, изабрана је Комисија за припрему извештаја о кандидатима који су се пријавили на конкурс за избор редовног професора за ужу научну област Српска књижевност, предмет Методика наставе књижевности и српског језика. Комисија подноси Изборном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду следећи

ИЗВЕШТАЈ

На конкурс за редовног професора за ужу научну област Српска књижевност, предмет Методика наставе књижевности и српског језика, који је објављен у листу „Послови” бр. 656 од 13.01.2016. године, пријавио се један кандидат – др Зона Мркаљ, ванредни професор за ужу научну област Српска књижевност, предмет Методика наставе књижевности и српског језика. Уз пријаву кандидат је приложио предвиђену документацију (биографија, библиографија, објављене књиге и други радови, списак наставних и стручних активности).

I. БИОГРАФИЈА

Др Зона Мркаљ рођена је у Београду 15. марта 1961. године. Дипломирала је на Филолошком факултету 1984. године, на студијској групи за југословенске књижевности и српски језик. У периоду од дипломирања до 1995. године радила је као професор српског језика и књижевности у београдским основним и средњим школама.

Након завршених постдипломских студија боравила је у Канади на усавршавању, где је радила у државној основној школи у Онтарију (Валезбург) као наставник – сарадник. Магистрирала је 1994. године на смеру Наука о књижевности, са темом *Часопис Наша стварност: улога, место и значај у четрдесетим годинама XX века*. У звање асистента за предмет Методика наставе књижевности и српског језика на Филолошком факултету изабрана је 1995. године. Докторску дисертацију под насловом *Наставно проучавање народних приповедака и предања* одбранила је на Филолошком факултету 2005. године пред Комисијом у саставу проф. др Љиљана Бајић (ментор), проф. др Милија Николић, проф. др Нада Милошевић–Ђорђевић. У звање доцента изабрана је 2006. године а за ванредног професора изабрана је 2011. године.

Др Зона Мркаљ бави се научним истраживањима из области методике наставе и историје књижевности и објављује радове о тој проблематици. Изводи наставу на предметима Увод у Методику 06, Методика наставе српског језика, Изборни курс из Методике наставе књижевности, Методичка пракса 05, Класици српске књижевности (на редовним студијама) и на предметима Методика наставе књижевности и Проблеми жанра у наставном проучавању усмених прозних облика (на мастер и докторским студијама).

У наставном и педагошком раду др Зона Мркаљ постигла је запажене резултате. Као професор српског језика радила је током 2004. године у Организацији за сигурност и кооперацију у Европи (Organization for Security and Co-operation in Europe, OSCE). Више година ангажована је у раду Међународног славистичког центра и Центра за српски као страни језик на Филолошком факултету, у својству лектора за српски језик као страни, а од 2014. године води, са проф. др Јелицом Јокановић Михајлов, факултативни курс за усавршавање лектора. Треба истаћи да активно ради као сарадник и стручни консултант на различитим пројектима које организују: Завод за вредновање квалитета образовања, Завод за унапређивање васпитања и образовања, Министарство просвете Републике Србије, Институт за психологију на Филозофском факултету у Београду, Републички и Регионални центар за таленте, Задужбина Доситеј Обрадовић, Друштво „Свети Сава“, Филолошки факултет и Друштво за српски језик и књижевност Србије. Сада је председник Друштва за српски језик и књижевност Србије, уредник Библиотеке *Књижевност и језик* Друштва и члан редакција часописа *Књижевност и језик*, *Школски час*, *Братство*, *Прилози настави српског језика и књижевности*. Обављала је послове заменика управника Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима. Као предавач по позиву ради и на Учитељском факултету у Београду. Члан је Комисије за педагошко–психолошко–методичке предмете на Филолошком факултету, Савета Центра за српски језик као страни, Удружења фолклориста Србије и Управног одбора Друштва предметних дидактичара Србије. Др Зона Мркаљ је стручни сарадник и предметни уредник у ИК „Klett”.

У домену наставничке струке коаутор је са др Љиљаном Бајић нових уџбеника, читанке за пети и осми разред и радних свески које прате читанке у основној школи, читанке за трећи разред гимназија и средњих стручних школа (са др Љ. Бајић и мр М. Павловићем), као и приручника за наставнике српског језика за све старије разреде основне школе; један је од аутора приручника за учитеље трећег разреда, збирки задатака за национално тестирање трећег, четвртог и седмог разреда, члан комисије за испитивање стандарда након четвртог и осмог разреда основне школе. Запажено је и ангажовање др Зоне Мркаљ као стручног консултанта за израду стандарда за средњу школу и рецензента Завршног испита из српског језика, као и рецензента, аутора и коаутора тестова из књижевности за талентоване ученике, збирке задатака према стандардима за крај обавезног основног образовања и приручника за примену стандарда у средњој школи. Истиче се и њен континуиран рад на одобравању лиценци за наставнике–приправнике, на стручном усавршавању наставника (аутор и реализатор семинара), на оспособљавању студената за наставнички позив, као и на реформама које се спроводе у образовном систему Републике Србије.

Уже подручје научне и стручне активности др Зоне Мркаљ јесте Методика наставе књижевности и српског језика, из кога је објавила више књига и радова у зборницима, монографијама и часописима, као и школске уџбенике и приручнике намењене наставној пракси. У поднетој документацији кандидат је посебно истакао следеће: *Наставна теорија и пракса 1*; *Наставна теорија и пракса 2*; *Наставна теорија и пракса 3*; *Наставно проучавање народних приповедака и предања*; *Планирање у настави српског језика и књижевности*; *На часовима српског језика и књижевности*; *Колико познајеш књижевност?*; *Методичка слагалица, српски језик и књижевност у петом разреду основне школе*, *Методичка слагалица, српски језик и књижевност у шестом разреду основне школе*, *Методичка слагалица, српски језик и књижевност у седмом разреду основне школе*, *Методичка слагалица, српски језик и књижевност у осмом разреду основне школе*, *Од буквара до читанки (методичка истраживања)*. Др Зона Мркаљ је

коаутор online–приручника за наставнике: *Настава усмерена на исходе, компетенције и стандарде* и аутор три књиге за предшколце у области припреме за писање и читање и описних граматика *Машина и Рашина језичка ризница 2* и *Машина и Рашина језичка ризница 3*.

II. БИБЛИОГРАФИЈА

Др Зона Мркаљ приложила је целокупну библиографију и списак значајних активности уз библиографију, која је ради прегледности организована у две целине: радови пре избора у звање ванредног професора и радови после избора у звање ванредног професора. Библиографију дајемо онако како ју је кандидат приложио.

РАДОВИ ДО ИЗБОРА У ЗВАЊЕ ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА

(од 1995. до 2010. године)

1. МОНОГРАФСKE ПУБЛИКАЦИЈЕ

1. Наставно проучавање народних приповедака и предања / Зона Мркаљ. Библиотека Књижевност и језик; књ. 29. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2008. – 407 стр.
2. Наставна теорија и пракса 1 / Зона Мркаљ. – Београд : Издавачка кућа „Klett”, 2008. – 172 стр.
3. Наставна теорија и пракса 2 / Зона Мркаљ. – Београд : Издавачка кућа „Klett”, 2008. – 198 стр.
4. Наставна теорија и пракса 3 / Зона Мркаљ. – Београд : Издавачка кућа „Klett”, 2009. – 219 стр.
5. Планирање у настави српског језика и књижевности / Зона Мркаљ. – Београд : Издавачка кућа „Klett”, 2010. – 186 стр.

1.1. Поглавље у монографији са више аутора

1. Савремено методичко тумачење приповетке / Зона Мркаљ. Зборник радова са семинара Ка савременој настави српског језика и књижевности. – Београд : Библиотека Семинар, 2004, стр. 233–243.
2. Квалитет читанки за млађе ученике основне школе // Квалитет уџбеника за млађи школски узраст / Дијана Плут, Зона Мркаљ. – Београд : Институт за психологију Филозофског факултета, 2007, стр. 51–94.
3. Уџбеник српског језика и књижевности за ученике у дијаспори / Зона Мркаљ. Трибина о савременом уџбенику у настави српског језика и књижевности : Уџбеник и савремена настава. – Београд : Завод за уџбенике, 2007, стр. 45–60.
4. Улога задатака за истраживачко читање у наставној обради народне приповетке на два узрасна нивоа / Зона Мркаљ. Тумачење књижевног дела и методика наставе. Део 2. – Нови Сад : Филозофски факултет, Одсек за српску књижевност и језик : Orpheus, 2009. стр. 79–100.

5. Улога библиотекара у припреми ученика за такмичења из српског језика и књижевности / Зона Мркаљ. Школска библиотека и настава језика и књижевности. Књ.1. – Београд : Филолошки факултет Универзитета, 2010, стр. 63–74.
6. Осврт на букварску продукцију у Србији у периоду од 2003. до 2009. године / Зона Мркаљ. Буквар и букварска настава код Срба (зборник радова). – Београд : Педагошки музеј, 2010, стр. 273–286.
7. Мотивисање ученика за читање и проучавање народне прозе / Зона Мркаљ. Зборник 3. Прилози језичком и књижевном образовању. 100 година Друштва (1910–2010). Приредили Босиљка Милић и Вељко Брборић. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2010, стр. 225–235.

2. ПРИЛОЗИ У СЕРИЈСКИМ ПУБЛИКАЦИЈАМА И ЗБОРНИЦИМА

2.1. Рад у научном часопису међународног значаја објављен у целини

1. Часопис „Наша стварност” у 40-им годинама XX века (улога, место и значај) // Научни састанак слависта у Вукове дане (зборник радова). Београд : МСЦ, 2010, 39/2, стр. 403–411.
2. Тематика Косова и Метохије у књижевним текстовима наставних програма и читанки за старије разреде основне школе // Косово и Метохија у цивилизацијским токовима. – Косовска Митровица : Универзитет у Приштини : Филозофски факултет Косовска Митровица, Књига 2, Књижевност, 2010, стр. 463–472.

2.2. Рад у научном часопису националног значаја објављен у целини

1. Форме приповедања у проучавању народних приповедака / Зона Мркаљ. Наслеђе. Часопис за књижевност, уметност и културу (Крагујевац). – 2005, год. II, бр.3, стр. 91–104.
2. Методички приступ приповеци Глава шећера Милована Глишића / Зона Мркаљ. Књижевност и језик (Београд). – 1996, 1 / 2, стр. 89–99.
3. Методичка обрада одломка у основној школи / Зона Мркаљ. Књижевност и језик (Београд). – 1997, 1, стр. 45–57.
4. Наставни приступ народној приповеци / Зона Мркаљ. Књижевност и језик (Београд). – 2000, 1/2, стр. 51–63.
5. Мотивисање ученика за читање, доживљавање и проучавање народне прозе / Зона Мркаљ. Књижевност и језик (Београд). – 2001, 3 / 4, стр. 51–61.
6. Истраживачки пројекти у настави књижевности / Татјана Лазаревић, Зона Мркаљ. Београд : Књижевност и језик, 2003, 1 – 3, стр. 149–156.
7. Интеграциони чиниоци интерпретације народних приповедака и предања / Зона Мркаљ. Књижевност и језик (Београд). – 2005, 1 / 2, стр. 125–136.
8. Однос између теоријског и доживљајног приступа народној бајци / Зона Мркаљ. Књижевност и језик (Београд). – 2006, ½, стр. 111–124.
9. Путописна књижевност у настави: компаративни осврт / Зона Мркаљ. Књижевност и језик (Београд). – 2008, ¾, стр. 307–319.

10. Измене програма српског језика и књижевности у старијим разредима основне школе (коментар) / Зона Мркаљ. Књижевност и језик (Београд). – 2009, ½, стр. 101–115.

2.3. Рад у часопису националног значаја

1. Наставна интерпретација народне епске песме Иво Сенковић и ага од Рибника у основној школи / Зона Мркаљ. Школски час српског језика и књижевности (Београд). – 1996, 1, стр. 21–33.
2. Актуелна питања планирања градива у основној школи / Зона Мркаљ. Школски час српског језика и књижевности (Београд). – 1996, 1, стр. 1–5.
3. Наставни приступ текстовима Исидоре Секулић у основној школи (са посебним освртом на Фрагмент из рада о даху, па слуху и виду ...) / Зона Мркаљ. Школски час српског језика и књижевности (Београд). – 1997, 1, стр. 5–14.
4. Наставни приступ домаћој лектури / Зона Мркаљ. Школски час српског језика и књижевности (Београд). – 1998, 1, стр. 15–22.
5. Наставно проучавање лирске песме Зимско јутро Војислава Илића (могући модел припреме за час) / Зона Мркаљ. Школски час српског језика и књижевности (Београд). – 1999, 3/4, стр. 47–59.
6. Класификација народних приповедака и предања (преглед) / Зона Мркаљ. Школски час српског језика и књижевности (Београд). – 2001, ¾, стр. 63–73.
7. Динамика интерпретације књижевноуметничког дела (могућности и начини примене преко пројеката за истраживачко читање) / Зона Мркаљ. Школски час српског језика и књижевности (Београд). – 2002, бр. 3/4, стр. 33–44.
8. Истраживачки задаци у проучавању народне прозе / Зона Мркаљ. Школски час српског језика и књижевности (Београд). – 2003, бр. 1, стр. 47–59.
9. Читанка као доминантни део уџбеничког комплета за српски језик у основној школи / Зона Мркаљ. Школски час српског језика и књижевности (Београд). – 2010, бр. 2, стр. 24–38.

2.4. Рад у зборнику радова са међународног научног скупа објављен у целини

1. Путописи Јована Дучића // Зборник радова са 27. међународног научног састанка слависта у Вукове дане. – Београд : МСЦ, 1998, 27 / 1, стр. 269–278.
2. Приче о животињама из Вукове и Чајкановићеве збирке // Зборник радова са 29. међународног састанка слависта у Вукове дане. – Београд : МСЦ, 2000, 29 / 2, стр. 141–149.
3. Типови новела у Вуковој збирци из 1853. // Зборник радова са 31. међународног састанка слависта у Вукове дане. – Београд : МСЦ, 2002, 31/2, стр. 89–94.
4. Диференцирани припремни задаци за истраживачко и проблемско проучавање књижевних текстова // Индивидуализација и диференцијација у настави језика и књижевности. – Никшић : Универзитет Црне Горе : Филозофски факултет Никшић, 2008, стр. 126–136.
5. Методички изазови у обради поезије у млађим разредима основне школе // Савремени тренутак књижевности за децу у настави и науци (Тематски зборник). Врање : Универзитет у Нишу : Учитељски факултет у Врању, 2010, стр. 279–296.

6. Проблем проучавања српског језика као страног у почетној групи / Зона Мркаљ. Српски као страни језик у теорији и пракси / Зборник радова /. – Београд : Друштво за српски језик и књижевност : Филолошки факултет, 2007. стр. 227–238.

2.5. Рад у зборнику радова са националног научног скупа објављен у целини

1. Мотивисање ученика за књижевно стваралаштво / Зона Мркаљ. Настава књижевности и књижевно стваралаштво ученика. – Београд : Темат, 1996, стр. 78–81.
2. Одраз националног у путничким писмима Јована Дучића / Зона Мркаљ. Књига о путопису. – Београд : Институт за књижевност и уметност, 2001, стр. 113–119.
3. Однос према времену у поезији Бране Петровића / Зона Мркаљ. Зборник радова Поезија Бранислава Петровића. – Београд : Задужбина Десанке Максимовић, 2004, стр. 50–59.
4. Симболика птице и мотив смрти у рефлексивној поезији Десанке Максимовић / Зона Мркаљ. Зборник радова *Хришћанско и паганско у поезији Десанке Максимовић*. – Београд : Задужбина Десанке Максимовић, 2005. стр. 47–55.
5. На трагу бога у човеку – Законик о помиловању / Зона Мркаљ. Зборник радова *Збирка Трајим помиловање Десанке Максимовић*. – Београд : Задужбина Десанке Максимовић, 2007, стр. 165–174.

2.6. Рад у зборнику радова са међународног научног скупа објављен само у изводу (апстракт), а не и у целини

1. Разумевање прочитаног / Зона Мркаљ. Српски као страни језик у теорији и пракси II. Књига резимеа. – Београд : Филолошки факултет, Београд : Центар за српски као страни језик, 2010, стр. 3–4

2.7. Рад у зборнику радова са националног научног скупа објављен само у изводу (апстракт), а не и у целини

1. Однос између теоријског и доживљајног приступа бајци / Зона Мркаљ. Актуелни проблеми у проучавању и настави српског и других словенских језика и књижевности (Књига резимеа) – Београд : 16. конгрес Савеза славистичких друштава Србије и Црне Горе, 2005, стр. 69–70.
2. Стандарди ученичких постигнућа за крај обавезног образовања у области Српски језик (улога, место и значај) / Зона Мркаљ. Савремено изучавање српског језика и књижевности и словенских језика као матерњих, инословенских и страних (Српски језик и књижевност у наставном контексту од основне школе до универзитета). Књига резимеа – Београд : Савез славистичких друштава Србије, 2009.

2.8. Рад у стручном часопису или другој периодичној публикацији стручног или општег карактера

1. Путовање путописом / Зона Мркаљ. Свет речи (Београд). – 1999, 6/7/8, стр. 67–69.
2. Колико познајеш књижевност? / Зона Мркаљ. Свет речи (Београд). – 1999, 9/12, стр. 56–58.
3. Класификација народних приповедака и предања. Појмовник / Зона Мркаљ. Свет речи (Београд) . – 2003, год. 7, 15 /16, стр. 56–60.

4. Тумачење непознатих речи у народним приповеткама / Зона Мркаљ. Свет речи (Београд) . – 2005, год. 9, 19 /20, стр. 34–39.
5. Такмичење талентованих ученика у организацији Републичког центра за таленте / Зона Мркаљ. Свет речи (Београд) . – 2010, 29 /30, стр. 100–108.
6. Појам корелације у методици наставе / Зона Мркаљ. Методички видици. Часопис за методику филолошких и других друштвено-хуманистичких предмета. – Нови Сад : Филозофски факултет, 2010, стр. 47–55.

2.9. Лексикографска јединица у научној публикацији водећег националног значаја

1. Школско свезнање / група аутора. – Београд : Завод за уџбенике, 2007. - 1080 стр. (један и по табак – енциклопедијске одреднице)

3. УЏБЕНИК, ПРАКТИКУМ, ЗБИРКА ЗАДАТАКА, ИЛИ ПОГЛАВЉЕ У ПУБЛИКАЦИЈИ ТЕ ВРСТЕ СА ВИШЕ АУТОРА

1. Оријентациони распоред наставног градива за 8. разред основне школе / Зона Мркаљ. Београд : Стручна књига, 1999. – 66 стр.
2. По јутру се дан познаје / Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2002. – стр. 240.
3. Права, крива, слово / Зона Мркаљ. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2004. – 69. (књига за предшколце)
4. Збирка задатака из српског језика за квалификациони испит за упис у средње школе 2004 /2005. године / група аутора. Приредила Зона Мркаљ. – Министарство просвете и спорта Републике Србије. Центар за евалуацију // Просветни преглед (Београд). – 2004, стр. 188.
5. Od A do Ž, Prava, kriva, slovo / Zona Mrkalj. – Beograd : Zavod za udžbenike i nastavna sredstva, 2005. – 63. (књига за предшколце)
6. Читанка за осми разред ОШ / Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2006. – 227 стр. (Награда „Стојан Новаковић” за најбољи уџбенички комплет у вишим разредима основне школе у издању Завода за уџбенике и наставна средства из Београда. 21. септембар 2006. год.)
7. Радна свеска из српског језика за 8. разред ОШ / Душка Кликовац, Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. – Београд : Завод за издавање уџбеника и наставних средстава, 2006. – стр. 127.
8. Радна свеска из српског језика за 5. разред ОШ / Рајна Драгићевић, Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2006. – 136 стр.
9. Приручник за наставнике српског језика у 8. разреду ОШ / Душка Кликовац, Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2006. – стр. 100.
10. Писанка, свеска за почетно писање / Стјепан Филеки, Зона Мркаљ. – Београд : Завод за уџбенике и наставна средства, 2006. – 64 стр. (књига за предшколце)
11. Збирка модела задатака по нивоима постигнућа : Српски језик и математика за трећи разред основне школе // аутори задатака – српски језик Споменка Марковић,

Зона Мркаљ ... [и др.] . – Београд : Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2006. – 210 стр.

12. Читанка за пети разред ОШ / Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. – Београд : Завод за уџбенике, 2007. – 222 стр.
13. Радна свеска за српски језик у петом разреду основне школе / Рајна Драгићевић, Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. – Београд : Завод за уџбенике. 2007. – 135 стр.
14. Математика. Српски језик / група аутора, Зона Мркаљ. – Београд : Друштво математичара Србије : Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2007. – 72 стр. – (Примена знања. 4. разред)
15. Читанка за 8. разред основне школе / Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. – Београд : Завод за уџбенике, 2010. – 222 стр.
16. Радна свеска из српског језика за 8. разред ОШ / Душка Кликовац, Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. – Београд : Завод за уџбенике, 2010. – стр. 158.
17. Настава српског језика у 8. разреду основне школе. Приручник за наставнике / Душка Кликовац, Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. – Београд : Завод за уџбенике, 2010. – стр. 184.

4. РЕЦЕНЗИЈА, ПРИКАЗ КЊИГЕ, КРИТИКА, ХРОНИКА

1. Приказ: Љиљана Бајић, Одабране наставне интерпретације (Друго, допуњено издање). Друштво за српски језик и књижевност Србије, Београд, 2004, 226 стр. / Зона Мркаљ. Књижевност и језик (Београд). – 2005, 1 /2, стр. 177–179
2. Хроника: О раду Друштва за српски језик и књижевност Србије на стручном усавршавању наставника / Зона Мркаљ. Књижевност и језик (Београд). – 2006, ¾, стр. 347–350.
3. Приказ: Проучавање хумористичке прозе у настави / Зона Мркаљ. Годишњак Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима. Година IV / Миодраг Павловић. – Београд : Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2008, стр. 371–374.
4. Приказ: Није знање знање знати, већ је знање знање дати. (Наташа Станковић-Шошо, Мали речник књижевних термина за основну школу) / Зона Мркаљ. Годишњак Катедре за српску књижевност са јужнословенским књижевностима за школску 2009/2010. годину (Посвећено успомени на др Предрага Станојевића). Година V. – Београд : Филолошки факултет Универзитета у Београду, 2010, стр. 555–559.

РАДОВИ ПОСЛЕ ИЗБОРА У ЗВАЊЕ ВАНРЕДНОГ ПРОФЕСОРА

(од 2011. до 2015. године)

1. МОНОГРАФСKE ПУБЛИКАЦИЈЕ

1. На часовима српског језика и књижевности / Зона Мркаљ. - 1. изд. - Београд : Завод за уџбенике, 2011. - 289 стр. ; 24 см. – Напомене и библиографске референце уз текст. - Регистар. - Библиографија: стр. 283-289. – ISBN 978-86-17-17274-7.
2. Методичка слагалица : српски језик и књижевност у петом разреду основне школе : приручник за наставнике / Зона Мркаљ. - 1. изд. - Београд : Klett, 2013. - 208 стр. : граф. прокази ; 29 см. – Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз свако поглавље.- ISBN 978-86-7762-479-8.
3. Методичка слагалица : српски језик и књижевност у шестом разреду основне школе : приручник за наставнике / Зона Мркаљ. - 1. изд. - Београд : Klett, 2013. - 186 стр. : илустр. ; 29 см. – Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз свако поглавље. ISBN 978-86-7762-563-4.
4. Колико познајеш књижевност? / Зона Мркаљ. – 1. изд. - Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2012. – 259 стр; - 2. допуњено изд. - Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2014. - 260 стр. ; 24 см. - (Библиотека Књижевност и језик / [Друштво за српски језик и књижевност Србије] ; књ. 41). – ISBN 978-86-84885-54-0.
5. Методичка слагалица : српски језик и књижевност у седмом разреду основне школе : приручник за наставнике / Зона Мркаљ. - 1. изд. - Београд : Klett, 2015. - 280 стр. : табеле ; 29 см. – Напомене и библиографске референце уз текст. – ISBN 978-86-7762-680-8.
6. Методичка слагалица : српски језик и књижевност у осмом разреду основне школе : приручник за наставнике / Зона Мркаљ. - 1. изд. - Београд : Klett, 2015. - 216 стр. : табеле ; 29 см. –Напомене и библиографске референце уз текст. – ISBN 978-86-7762-618-1.
7. Од буквара до читанки (методичка истраживања) / Зона Мркаљ. - 1. изд. - Београд : Учитељски факултет Универзитета у Београду, 2015. - 311 стр. ISBN 978-86-7849-219-8.

2. ПРИРЕЂЕНЕ КЊИГЕ

1. Књижевност : у другом разреду гимназија и средњих стручних школа / Миодраг Павловић [приредила Зона Мркаљ]. - 1. изд. - Београд : Klett, 2014. – ISBN 978-86-7762-597-9.
2. Књижевност : у трећем разреду гимназија и средњих стручних школа / Миодраг Павловић. [приредила Зона Мркаљ]. - 1. изд. - Београд : Klett, 2015. - 236 стр. : табеле ; 26 см. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија уз поједина поглавља. – ISBN 978-86-7762-778-2.

3. Спреми се да говориш / Миодраг Павловић [приредили Зона Мркаљ и Бошко Сувајџић]. - 1. изд. - Београд: Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2014, 325 стр. ISBN 978-86-84885-67-0.

2.1. Приређен зборник радова

1. Методички цветник (Зборник радова из методике наставе српског језика и књижевности) / приредила Зона Мркаљ. - 1. изд. - Бања Лука : Друштво за српски језик и књижевност Републике Српске. (Предато у штампу новембра 2015. Потврда се налази у прилогу. Промоција је предвиђена за 16. април 2016. кад ће бити одржан и Републички семинар наставника српског језика и књижевности Републике Српске, те је и динамика штампања ове књиге одређена тим догађајем.)

3. ПРИЛОЗИ У СЕРИЈСКИМ ПУБЛИКАЦИЈАМА И ЗБОРНИЦИМА

3.1. Рад у научном часопису међународног значаја објављен у целини

1. Књижевно – критичка мисао у међуратном часопису „Наша стварност“ (1936 – 1939) / Зона Мркаљ // Прилози за књижевност, језик, историју и фолклор. – ISSN 0350-6673. – Књ. 81, (2015), стр. 65–78.

3.2. Рад у водећем часопису националног значаја објављен у целини

1. Филозофска позадина Наше стварности, часописа за књижевност, науку, уметност и сва друштвена и културна питања / Зона Мркаљ. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Резиме ; Summary. - Библиографија: стр. 315-316 // Анали Филолошког факултета. - ISSN 0522-8468. - Књ. 23, св. 1 (2011), стр. 295-317.
2. Имплементација стандарда у наставне планове / Зона В. Мркаљ. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Апстракт ; Summary. - Библиографија: стр. 40-41 // Књижевност и језик. - ISSN 0454-0689. - Год. 59, бр. 1/2 (2012), стр. 25–42.
3. Методика наставе српског језика на катедри за српску књижевност / Зона В. Мркаљ. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Резиме ; Summary. - Библиографија: стр. 216-217. – Годишњак. - ISSN 1820-5305. - Год. 7 (2011/2012), стр. 203–217.
4. Рецепција руске књижевности у наставном контексту / Зона В. Мркаљ. - Табеле. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Апстракт ; Summary. - Библиографија: стр. 300–302 // Књижевност и језик. - Год. 60, бр. 2 (2013). - ISSN 0454-0689, стр. 285–302.
5. Стваралаштво Петра II Петровића Његоша : као подстицај за различите наставне активности / Зона В. Мркаљ. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија: стр. 420. - Сажетак ; [Summary] // Од косовског завета до Његошевог макрокозма / [уредили и приредили Валентина Питулић, Даница Андрејевић, Небојша Лазић]. Зборник радова Филозофског факултета Универзитета у Приштини (са седиштем у Косовској Митровици). - Kosovska Mitrovica; Косовскаја Митровица; Косовска Митровица : Филозофски факултет Универзитета у Приштини, 2014. - ISBN 978-86-6349-026-0. - Стр. 403-421.

6. Развој исхода и ревизија стандарда за крај обавезног образовања у области *српски језик* / Зона В. Мркаљ. - Апстракт; Summary // Књижевност и језик. - Год. 62, бр. 1-2 (2015). - ISSN 0454-0689, стр. 67–80.

3.3. Рад у часописима националног значаја

1. Функционално повезивање наставе језика и књижевности у млађим разредима основне школе / Зона Мркаљ. Напомене и библиографске референце уз текст. - Резиме ; Summary. // Иновације у настави (часопис за савремену наставу). Vol. 26 (2013). - ISSN 0352-2334, стр. 45-51.
2. Бранко Ћопић као школски писац у XXI веку / Зона Мркаљ // Братство XIX [главни и одговорни уредник Злата Бојовић]. Београд : Чигоја штампа (2015), стр. 121-133. – ISSN 1451-2386.

3.4. Рад у зборнику радова са међународног научног скупа објављен у целини

1. Разумевање прочитаног / Зона Мркаљ. - Напомене уз текст. - Библиографија: стр. 17. - [Резиме] ; Summary // Српски као страни језик у теорији и пракси. 2 / [главни уредник Весна Крајишник]. - Београд : Филолошки факултет, Центар за српски као страни језик, 2011. - ISBN 978-86-6153-058-6. - Стр. [7]-18.
2. Методолошке основе за проучавање lika хероја у бајкама намењеним млађем школском узрасту / Зона Мркаљ. - Библиографија: стр. 293. – Резиме // Књижевност за децу и њена улога у васпитању и образовању деце школског узраста / [главни и одговорни уредник Сунчица Денић]. - Врање : Учитељски факултет, 2013. - ISBN 978-86-6301-005-5. - Стр. 286-294.
3. Стандарди ученичких постигнућа за крај обавезног образовања у области Српски језик (улога, место и значај) / Зона В. Мркаљ. - Апстракт ; Summary // Савремено изучавање српског језика и књижевности и словенских језика као матерњих, инословенских и страних / [уредници Љиљана Бајић, Вељко Брборић, Александра Корда Петровић, Миодраг Павловић]. - Београд : Савез славистичких друштава Србије, 2014. - (Зборник радова). - ISBN 978-86-917949-0-3. - Стр. 443-454.

3.5. Рад у међународном зборнику

1. The absence of the term "home reading list" from the Serbian Language syllabuses and the teaching practice // Modern trends in teaching and education. Serbia : Faculty of Education, University of Belgrade; Poland : State Higher Vocational School, Nowy Sacz. - nb. 1 (2015), pg. 152–163. ISBN 978-86-7849-213-6.

3.6. Радови у тематском зборнику међународног значаја верификованог посебном одлуком

1. Сумрак лирике у часопису „Наша стварност” / Зона В. Мркаљ. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Библиографија: стр. 741-742. – Summary // Развојни токови српске поезије. Том 2 / 42. научни састанак слависта у Вукове дане, Београд, 12-14. IX 2012. - Београд : Међународни славистички центар, 2013. - (МСЦ, ISSN 0351-9066). - ISBN 978-86-6153-180-4. - Стр. 735-742.
2. Песме из Вукове „Пјеснарице” у настави српског језика и књижевности / Зона В. Мркаљ. - Библиографија: стр. 336. - Напомене и библиографске референце уз текст. - Сажетак ; Summary // Први светски рат и српска књижевност ; Два века од Вукове Мале простонародне славеносрпске пјеснарице. 2 / 44. научни састанак слависта у

Вукове дане, Београд, 11-14. IX 2014. - Београд : Међународни славистички центар, 2015. - (МСЦ, ISSN 0351-9066). - ISBN 978-86-6153-292-4. - стр. [325]-337.

3.7. Рад у зборнику радова са националног научног скупа објављен у целини

1. Доситејеве басне у настави / Зона Мркаљ. - Напомене и библиографске референце уз текст. – Summary // Зборник радова / Научни скуп Доситеј и (српска) школа, Задужбина „Доситеј Обрадовић”, 29. и 30. јануар 2010. - Београд : Задужбина „Доситеј Обрадовић”, 2011. - (Библиотека Зборници ; 2). - ISBN 978-86-87583-04-7. - Стр. 87-99.
2. Дечак у одрастању као типски јунак у књижевним текстовима за млађе разреде / Зона В. Мркаљ. - Напомене уз текст. - Библиографија: стр. 235. - Апстракт ; Summary // Књижевност за децу и омладину - наука и настава / [уредници Виолета Јовановић, Тиодор Росић]. - Јагодина : Факултет педагошких наука, 2012. - (Посебна издања. Научни скупови ; књ. 15). - ISBN 978-86-7604-085-8. - Стр. 229-236.
3. Проучавање народне књижевности у средњој школи - успостављање веза између усмене и писане књижевности (један предлог за размишљање) / Зона Мркаљ. - Напомене и библиографске референце уз текст. – Summary // Зборник радова / Савремена српска фолклористика I / [уредиле Зоја Карановић, Јасмина Јокић]. - Нови Сад : Филозофски факултет, 2013. - ISBN 978-86-6065-195-4. - Стр. 103-112.
4. Одломак као самостални текст у наставној интерпретацији књижевноуметничког дела / Зона В. Мркаљ. - Библиографија: стр. 47. - Апстракт ; Summary // Књижевност за децу у науци и настави / [уредници Виолета Јовановић, Тиодор Росић]. - Јагодина : Факултет педагошких наука Универзитета у Крагујевцу, 2014. - (Посебна издања. Научни скупови ; књ. 18). - ISBN 978-86-7604-118-3. - Стр. 49-59.

3.8. Рад у зборнику радова са међународног научног скупа објављен само у изводу (апстракт), а не и у целини

1. Типови текстова у настави српског језика и књижевности // XVIII конгрес Савеза слав. друштава Србије // Савремено изучавање српског језика и књижевности и словенских језика као матерњих, инословенских и страних. Књига резимеа. – Београду : Универзитет у Београду, Филолошки факултет, 2014, стр. 130–131.

3.9. Рад у зборнику радова са националног научног скупа објављен само у изводу (апстракт), а не и у целини

1. Методичко образовање наставника српског језика и књижевности на Катедри за српску књижевност Филолошког факултета у Београду / Зона Мркаљ // Научни скуп Методички аспекти унапређења наставе – предности и изазови. Тезе и резимеи. - Београд : Биолошки факултет, 2015, стр. 11–12.
2. Бранко Ћопић као школски писац у XXI веку / Зона Мркаљ // О Бранку Ћопићу : зборник сажетака / [главни и одговорни уредник Емир Кустурица] ; [уредник Александра Вранеш ; уређивачки одбор Александар Јерков, Миливој Ненин, Ранко Поповић ; превод на енглески Милица Јелић Мариоков]. - Вишеград : Андрићев институт, 2014 Требиње : GloriaНаучни скуп посвећен књижевном стваралаштву Бранка Ћопића на Одјелењу за књижевност Андрићевог института (Андрићград – Вишеград), стр. 63-64.

3.10. Рад у стручном часопису или другој периодичној публикацији стручног или општег карактера

1. Типови локализовања књижевних текстова у читанкама / Зона Мркаљ // Прилози настави српског језика и књижевности [главни и одговорни уредник Зорица Никитовић]. Бања Лука : Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске. - II/2 (2014). – ISSN 0350-6657-231. - Стр. 71-84.
2. О стваралачким активностима у настави српског језика и књижевности / Зона Мркаљ // Школски час српског језика и књижевности. - Год. 31 (2014), бр. 3-4-5, стр. 133-140. - ISSN 1450-6521.

3.11. Лексикографска јединица у научној публикацији водећег националног значаја

1. Лексикографске одреднице: Писмене вежбе (571), Писмени задаци (571), Писмени састави (572-573), Тумачење непознатих речи, Идеја (порука) књижевног текста (232), План текста (575), Локализовање текста (365) / Зона Мркаљ (З. М.) // Лексикон образовних термина. - Београд : Учитељски факултет, 907 стр. - ISBN 978-86-7849-202-0

4. УЦБЕНИК, ПРАКТИКУМ, ЗБИРКА ЗАДАТАКА, ИЛИ ПОГЛАВЉЕ У ПУБЛИКАЦИЈИ ТЕ ВРСТЕ СА ВИШЕ АУТОРА

1. Збирка задатака из српског језика за основну школу : према стандардима за полагање завршних испита / Зона Мркаљ, Снежана Костандиновић. - 1. изд. - Београд : Завод за уџбенике, 2011 (Београд : Службени гласник). - 245 стр. : илустр. ; 24 cm. – Напомене уз текст.- ISBN 978-86-17-17724-7.
2. Радна свеска за српски језик : у петом разреду основне школе / Љиљана Бајић, Зона Мркаљ, Рајна Драгићевић. - 3. изд. - Београд : Завод за уџбенике, 2011. - 133 стр. : илустр. ; 24 cm. – ISBN 978-86-17-17323-2.
3. Радна свеска за српски језик и књижевност : за 8. разред основне школе / Душка Кликовац, Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. - 2. изд. - Београд : Завод за уџбенике, 2011. - 158 стр. ; 24 cm. – ISBN 978-86-17-17402-4.
4. Читанка [Брајево писмо] : са радном свеском за 8. разред основне школе : у четири свеске. Св. 4 / [приредиле] Љиљана Бајић, Зона Мркаљ ; тифлотехничку и тифлодидактичку адаптацију за штампање на Брајевом писмом извршио Тихомир Николић. - 1. изд. на брајици, прештампано према 1. изд. Завода за уџбенике, 2010. године. - Београд : Завод за уџбенике, 2011. - 226 стр. ; 31 cm. – ISBN 978-86-17-17154-2 (уџбеник) ; ISBN 978-86-17-17156-6 (радна свеска).
5. Читанка : за 8. разред основне школе / Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. - 2. изд. - Београд : Завод за уџбенике, 2011. - 222 стр. : илустр. ; 27 cm. – Азбучник писаца: стр. 208-215. - Подела народне књижевности: стр. 218. - Подела уметничке (ауторске) књижевности: стр. 219. - Речник: стр. 220-222. - Списак илустрација: стр. 217. - Регистар. – Мала звучна читанка : уз уџбеник за осми разред основне школе / Милован Рапајић. - 1 електронски оптички диск (CD-ROM) : звук ; 12 cm. –ISBN 978-86-17-17391-1.
6. Читанка [Брајево писмо] : са радном свеском за 8. разред основне школе : у четири свеске. Св. 3 / [приредиле] Љиљана Бајић, Зона Мркаљ ; тифлотехничку и тифлодидактичку адаптацију за штампање на Брајевом писму извршио Тихомир Николић. - 1. изд. на брајици, прештампано према 1. издању Завода за уџбенике,

2010. године. - Београд : Завод за уџбенике, 2011. - 202 стр. ; 30 см. – Речник: стр. 190-202. – ISBN 978-86-17-17154-2 (читанка) ; ISBN 978-86-17-17156-6 (радна свеска).
7. Читанка [Брајево писмо] : са радном свеском за 8. разред основне школе : у четири свеске. Св. 2 / [приредиле] Љиљана Бајић, Зона Мркаљ ; тифлотехничку и тифлодидактичку адаптацију за штампање на Брајевом писму извршио Тихомир Николић. - 1. изд. на брајици, прештампано према 1. изд. Завода за уџбенике, 2010. године. - Београд : Завод за уџбенике, 2011. - 206 стр. ; 31 см. – Речник: стр. 194-206. – ISBN 978-86-17-17154-2 (уџбеник) ; ISBN 978-86-17-17156-6 (радна свеска).
 8. Читанка [Брајево писмо] : са радном свеском за 8. разред основне школе : у четири свеске. Св. 1 / [приредиле] Љиљана Бајић, Зона Мркаљ ; тифлотехничку и тифлодидактичку адаптацију за штампање на Брајевом писму извршио Тихомир Николић. - 1. изд. на брајици, прештампано према 1. изд. Завода за уџбенике, 2010. године. - Београд : Завод за уџбенике, 2011. - 201 стр. ; 31 см. – Речник: стр. 188-201. – ISBN 978-86-17-17154-2 (уџбеник) ; ISBN 978-86-17-17156-6 (радна свеска).
 9. Маша и Раша, Језичка ризница : (српски језик и језичка култура у другом разреду основне школе) / Зона Мркаљ ; [илустрације Младен Анђелковић, Игор Шинковец]. - 1. изд. - Београд : Klett, 2015. - 99 стр. : илустр. ; 26 см. – Прилог: стр. 99. - Текст ћир. и лат. – ISBN 978-86-7762-461-3.
 10. Маша и Раша. Језичка ризница : (српски језик и језичка култура у трећем разреду основне школе) / Зона Мркаљ ; [илустрације Младен Анђелковић, Немања Ристић, Игор Шинковец ; аутор рукописног ћириличног писма Зоран Костић]. - 1. изд. - Београд : Klett, 2015. - 99 стр. : илустр. ; 26 см. – Азбука и абецеда: стр. 96-98. – ISBN 978-86-7762-705-8.
 11. Настава усмерена на исходе, компетенције и стандарде. Приручник за наставнике: Српски језик, Српски језик и књижевност, Српски као нематерњи / Зона Мркаљ, Весна Крајишник, Ана Пејић, Ката Симић Мишић. - online издање, јуни 2015. www.razvionica.edu.rs
 12. Читанка : за 5. разред основне школе / Љиљана Бајић, Зона Мркаљ. - 4. изд. - Београд : Завод за уџбенике, 2015. - 230 стр. : илустр. ; 27 см. – Напомене уз текст. - Азбучник писаца: стр. 214-221. - Регистар. - Библиографија: стр. 225-228. – Мала звучна читанка 5 : уз уџбеник за пети разред основне школе / Милован Рапајић. - 1 електронски оптички диск (CD-ROM) ; 12 cm ISBN 978-86-17-19247-9.
 13. Читанка : српски језик и књижевност за трећи разред гимназија и средњих стручних школа / Љиљана Бајић, Миодраг Павловић, Зона Мркаљ. - 1. изд. - Београд : Klett, 2015. - 401 стр. : илустр. ; 26 см. – О писцима: стр. 387-399. - Регистар. – ISBN 978-86-7762-616-7.

5. САМОСТАЛНИ СТРУЧНИ САСТАВНИ ДЕО ИЛИ ПОГЛАВЉЕ У МОНОГРАФСКОЈ ПУБЛИКАЦИЈИ

1. Предање као школско штиво / Зона Мркаљ // Казивање о Србима кроз векове од Светог Стефана Немање и Светог Саве до данас / [приредио] Богдан М. Златар. - Београд : Драслар партнер, 2015, стр. 1029-1047. ISBN 978-86-7614-304-7.
2. Путописна књижевност у настави / Зона Мркаљ // Књижевност у трећем разреду гимназија и средњих стручних школа / Миодраг Павловић. - Београд : Klett, 2015, стр. 177- 190. ISBN 978-86-7762-778-2.

6. РЕЦЕНЗИЈА, ПРИКАЗ КЊИГЕ, КРИТИКА

1. Приручник за наставнике : (др Милка Андрић: Настава српског језика и књижевности у седмом разреду основне школе) / Зона Мркаљ. - Приказ књиге // Школски час српског језика и књижевности. - Год. 29, бр. 1 (2011), стр. 110-116. - ISSN 1450-6521.
2. М. Дудварски, Ј. Брадић, Б. Кнежевић: Знам за матуру. Збирка задатака за завршни испит из српског језика у основном образовању [рецензент и стручни консултант Зона Мркаљ]. - Београд : ИК „Klett”, 2011, 186 стр. -ISBN 978-86-7762-304-3.
3. Збирка задатака из српског језика (за завршни испит у основном образовању и васпитању за школску 2011/2012. годину) / [рецензент и стручни консултант Зона Мркаљ]. - Београд: Министарство просвете и науке и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2011, 180 стр. (нема ISBN)
4. Рецензија књиге: Зорица Цветановић. *Читанка у разредној настави*. Београд: Учитељски факултет, 2012, 252 стр. -ISBN 978-86-7849-162-7.
5. Вук Милатовић: Методика наставе српског језика и књижевности у разредној настави : (рецензија) / Зона Мркаљ. - Приказ књиге // Школски час српског језика и књижевности. - Год. 30, бр. 1 (2012), стр. 106-109. - ISSN 1450-6521.
6. Збирка задатака из српског језика (за завршни испит у основном образовању и васпитању за школску 2012/2013. годину) / образовању [рецензент и стручни консултант Зона Мркаљ]. - Београд: Министарство просвете и науке и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2013, 175 стр. (нема ISBN)
7. Збирка задатака из српског језика (за завршни испит у основном образовању и васпитању за школску 2013/2014. годину) / образовању [рецензент и стручни консултант Зона Мркаљ]. - Београд: Министарство просвете и науке и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2014, 210 стр. (нема ISBN)
8. Рецензент: Лексикон образовних термина // Учитељски факултет Универзитета у Београду. 907 стр. ISBN 978-86-7849-202-0.
9. Збирка задатака из српског језика (за завршни испит у основном образовању и васпитању за школску 2014/2015. годину) / образовању [рецензент и стручни консултант Зона Мркаљ]. - Београд: Министарство просвете и науке и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2015, 223 стр. ISSN 0033-1651.
10. Збирка задатака из српског језика (за завршни испит у основном образовању и васпитању за школску 2015/2016. годину) / образовању [рецензент и стручни консултант Зона Мркаљ]. - Београд: Министарство просвете и науке и Завод за вредновање квалитета образовања и васпитања, 2015, 223 стр. ISBN 978-86-7055-088-9.
11. Д. Ћирић и Р. Смиљковић. Стваралачке активности у настави књижевности / образовању [рецензент и стручни консултант Зона Мркаљ]. - Београд: ИК „Klett”, 2014, 151 стр. ISBN 978-86-7762-598-6.
12. О једном савременом уџбенику : мр Миодраг Павловић, Читанка. Уџбеник за први разред гимназије и средњих стручних школа, Klett, Београд, 2012 / Зона Мркаљ. -

Приказ књиге // Школски час српског језика и књижевности. - Год. 30, бр. 1 (2013), стр. 107-112. - ISSN 1450-6521.

13. Књижевност за децу и младе - поетика и тумачења : (приказ) / Зона Мркаљ. - Приказ књиге: Књижевност за децу и младе - поетика и тумачење / Виолета Јовановић, Илијана Чутутра // Школски час српског језика и књижевности. - Год. 31, бр. 3-4-5 (2014), стр. 187-190. - ISSN 1450-6521.
14. Рецензија књиге Методичко тумачење басне доц. др Зорице Цветановић / Зона Мркаљ. - Напомене уз текст. – Библиографија // Школски час српског језика и књижевности. - Год. 31, бр. 3-4-5 (2014), стр. 184-186. - ISSN 1450-6521.
15. Уводна реч / Зона Мркаљ // Књижевност : у другом разреду гимназија и средњих стручних школа / Миодраг Павловић. - 1. изд. - Београд : Klett, 2014. – Стр. 5. – ISBN 978-86-7762-597-9.
16. Са промоције часописа „Братство” за 2014. годину / Зона Мркаљ. - Приказ XVIII годишњака Братства // Књижевност и језик. - Год. 61, бр. 3-4 (2014), стр. 407–413. ISSN 0454-0689.

• рецензије радова у часописима и зборницима: „Иновације у настави” (Учитељски факултет Универзитета у Београду); „Методички видици” (Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду); „Детињство”. Часопис о књижевности за децу. (Нови Сад); Зборник радова *Књижевност за децу у науци и настави* (2014), Педагошког факултета у Јагодини, Универзитета у Крагујевцу; „Књижевност и језик” (Филолошки факултет Универзитета у Београду), Прилози настави српског језика и књижевности (Бања Лука: Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске...)

7. ОСТАЛЕ ЗНАЧАЈНЕ АКТИВНОСТИ КАНДИДАТА (ПРИЛОГ БИБЛИОГРАФИЈИ)

7.1. Саопштења са конгреса и скупова

1. Саопштење на научном скупу: Концепције и стратегије обезбеђивања квалитета базичног образовања и васпитања. Београд : Учитељски факултет. Сесија III, Постигнућа ученика и мерила њихове процене.
Тема: **Имплементација стандарда за крај првог циклуса обавезног образовања у наставне планове (област: српски језик). 8. 02. 2012.**
2. Учешће на стручном скупу: Анализа усклађености наставних програма са стандардима постигнућа за крај обавезног образовања. Београд : Завод за унапређивање образовања и васпитања.
Тема: **Анализа усклађености наставних програма са образовним стандардима за крај основног образовања. 22. 12. 2012.**
3. Саопштење на научном скупу: Књижевност за децу и омладину - наука и настава. Јагодина : Факултет педагошких наука, 2012.
Тема: **Дечак у одрастању као типски јунак у књижевним текстовима за млађе разреде.**
4. Саопштење на међународном научном скупу: Књижевност за децу и њена улога у васпитању и образовању деце школског узраста / Врање : Учитељски факултет.

Тема: **Методолошке основе за проучавање лика хероја у бајкама намењеним млађем школском узрасту**

5. **Саопштење по позиву** на научном скупу: Савремена српска фолклористика I. Нови Сад : Филозофски факултет, 2013.

Тема: **Проучавање народне књижевности у средњој школи - успостављање веза између усмене и писане књижевности (један предлог за размишљање)**

6. **Саопштење по позиву** на научном скупу: Развојни токови српске поезије. 43. научни састанак слависта у Вукове дане. Београд : Међународни славистички центар.

Тема: **Сумрак лирике у часопису „Наша стварност” (септембар 2012).**

7. **Саопштење у пленарном делу** научног скупа: Методички аспекти унапређења наставе – предности и изазови. Београд : Билошки факултет.

Тема: **Методичко образовање наставника српског језика и књижевности на Катедри за српску књижевност Филолошког факултета у Београду. 5. 07. 2014.**

8. **Пленарно предавање по позиву.** Научни скуп: Књижевност за децу у науци и настави. Јагодина : Факултет педагошких наука.

Тема: **Одломак као самосвојни текст у наставној интерпретацији књижевноуметничког дела. 11. 04. 2014.**

9. **Саопштење на 18. Конгресу слависта** *Савремено изучавање српског језика и књижевности и словенских језика као матерњих, инословенских и страних*, Београд : Филолошки факултет.

Тема: **Типови текстова у настави српског језика и књижевности (август 2014).**

10. **Саопштење по позиву** на научном скупу: Први светски рат и српска књижевност ; Два века од Вукове Мале простонародне славеносрпске пјеснарице. 45. научни састанак слависта у Вукове дане. Београд : Међународни славистички центар.

Тема: **Песме из Вукове „Пјеснарице” у настави српског језика и књижевности (септембар 2014).**

11. **Саопштење на Научном скупу** посвећеном књижевном стваралаштву Бранка Ћопића на Одјељењу за књижевност Андрићевог института (Андрићград – Вишеград), од 26. до 28. децембра 2014. године.

Тема: **Бранко Ћопић као школски писац у XXI веку**

12. **Саопштење на Трећем међународном научном скупу** *Српски као страни језик у теорији и пракси*, одржаном 24. и 25. октобра 2014. у Београду, на Филолошком факултету.

Тема: **Коришћење различитих типова текстова у настави српског језика као страног**

7.2. Предавања по позиву

1. **Предавање по позиву, у пленуму:** 53. Републички зимски семинар наставника и професора српског језика и књижевности, Београд: Филолошки факултет, Друштво за српски језик и књижевност Србије. (јануар 2012)

Тема: **Стандарди ученичких постигнућа у областима *Читање и Књижевност***

2. **Предавање по позиву, у пленуму.** на I Републичком семинару за наставнике и професоре српског језика и књижевности у Бања Луци (5.04), на Палама (6.04) и у Бијељини (26.04) 2014.

Тема: **Наставно проучавање лирске песме на различитим узрасним нивоима**

3. **Предавања по позиву:** Учитељски факултет Универзитета у Београду. Од 2010. до 2015.

Најзначајније теме у оквиру Методике наставе српског језика и књижевности:

1. **Методички поступци и радње у настави књижевности.**
2. **Имплементација стандарда у наставне планове.**

7.3. Чланство у уређивачким одборима часописа и књига

1. Часопис „Књижевност и језик”, Филолошки факултет Универзитета у Београду (члан редакције од 2010).
2. Часопис „Школски час српског језика и књижевности” (члан редакције од 2008, а током 2014. привремени уредник).
3. Библиотека *Књижевност и језик* Друштва за српски језик и књижевност Србије (уредник од 2004).
4. „Братство”, Часопис Друштва „Свети Сава” (члан редакције од августа 2014.).
5. Прилози настави српског језика и књижевности, Бања Лука: Друштво наставника српског језика и књижевности Републике Српске (члан редакције од јуна 2015).
6. Предметни уредник у ИК „Klett” (од 2008).

7.4. председавање сесијама на међународним конференцијама

1. Дана 22. августа 2013, председавајући на XV Међународном конгресу слависта у Минску 2013. на две секције. (Докази су достављени у прилогу.)
2. председавање у оквиру методичке секције на научном скупу: Књижевност за децу у науци и настави. Јагодина : Факултет педагошких наука, април 2014.
3. председавање у оквиру методичке секције на XVIII конгресу Савеза славистичких друштава Србије // Савремено изучавање српског језика и књижевности и словенских језика као матерњих, инословенских и страних. Београд : Универзитет у Београду, Филолошки факултет, август 2014.

7.5. Учествовање у припремању стручних скупова и конгреса

- Учествовање у припремању Републичког зимског семинара за наставнике српског језика и књижевности (као потпредседник Друштва за српски језик и књижевност Србије, од 2008. до 2015. и надаље).
1. Републички зимски семинар 2011 Настава српског језика и књижевности у основној и средњим школама / [организатори Друштво за српски језик и књижевност Србије [и] Министарство просвете Републике Србије [и] Филолошки факултет у Београду ; уредници Босиљка Милић, Зона Мркаљ]. - Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2011. - 128 стр. : табеле ; 20 cm. – ISBN 978-86-84885-44-1.
 2. Републички зимски семинар 2012 : настава српског језика и књижевности у основној и средњим школама / [организатори] Друштво за српски језик и књижевност Србије [и] Министарство просвете и науке Републике Србије [и] Филолошки факултет у Београду ; [уредници Босиљка Милић ... и др.]. - Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2012. - 103 стр. : табеле ; 20 cm. – ISBN 978-86-84885-51-9.

3. Републички зимски семинар 2013 : настава српског језика и књижевности у основној и средњим школама / [организатори] Друштво за српски језик и књижевност Србије [и] Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије [и] Филолошки факултет у Београду ; [уредници Босиљка Милић ... и др.]. - Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2013. - 163 стр. : табеле ; 20 cm. – ISBN 978-86-84885-56-4.
4. Републички зимски семинар 2014. Настава српског језика и књижевности у основној и средњим школама / [организатори] Друштво за српски језик и књижевност Србије [и] Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије [и] Филолошки факултет у Београду ; [уредници Босиљка Милић ... и др.]. - Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2014. - 147 стр. : табеле ; 20 cm. – ISBN 978-86-84885-65-6.
5. Републички зимски семинар 2015. Настава српског језика и књижевности у основној и средњим школама / [организатори] Друштво за српски језик и књижевност Србије [и] Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије [и] Филолошки факултет у Београду ; [уредници Босиљка Милић ... и др.]. - Београд : Друштво за српски језик и књижевност Србије, 2015 (Београд : Чигоја штампа). - 152 стр. : табеле ; 20 cm. –ISBN 978-86-84885-63-2.
- Члан Редакцијског одбора Савеза славистичких друштава Србије, припрема Осамнаестог конгреса Савеза славистичких друштава Србије, *Савремено изучавање српског језика и књижевности и словенских језика као матерњих, инословенских и страних*. (2014)
- Учествовање у припремама за Оснивачку скупштину предметних дидактичара Србије (на Биолошком факултету Универзитета у Београду) као члан Управног одбора. (2014)

7.6. Јавна предавања и промоције (2014. и 2015)

- Промоција издања Друштва за српски језик и књижевност Србије на Републичком зимском семинару за наставнике српског језика и књижевности, 14. јануара 2014. у Сали хероја на Филолошком факултету Универзитета у Београду.
- Промоција књиге *Спреси се да говориш* Миодрага Павловића у Чачку, Центар за стручно усавршавање наставника. (26. 03. 2014.)
- Промоција књиге *Књижевност за децу и младе – поетика и тумачење*, Виолете Јовановић и Илијане Чугуре, одржан 11. априла 2014. у Јагодини, на Факултету педагошких наука Универзитета у Крагујевцу.
- Промоција књиге *Спреси се да говориш* Миодрага Павловића на Филолошком факултету Универзитета у Београду. (16. 04. 2014.)
- Учествовање на Округлом столу поводом *Светског дана књиге*, „Књига у школи”. Задужбина „Доситеј Обрадовић”, Београд, 23. април 2014.
- Учествовање (по позиву) на Трибини и свечаности поводом Дана школе „18. октобар” у Драгинцу, са темом: Савремена књижевност за децу као подстицај за стваралачке активности ученика. (11. 10. 2014)
- Сајам књига, Београд (30. 10. 2014) – Промоција издања Друштва за српски језик и књижевност Србије.

- Промоција најновијег издања часописа „Братство” (13. 11) у Клубу књижевника, 13. новембра 2014; приказ часописа и књиге ученичких радова: *Млади Светом Сави* (2002–2012).
- Промоција књиге *Спреми се да говориш* Миодрага Павловића у Љигу, Градска библиотека (26. 11. 2014).
- Учествовање на промоцији новог циклуса кампање „Негујмо српски језик”, у оквиру теме: ЈЕЗИК, КЊИЖЕВНОСТ И МЕДИЈИ . Сајам књига, Београд (29. 10. 2015).
- Учествовање на округлом столу у Медија центру, Београд, поводом теме: Нетранспарентност у доношењу плана уџбеника за основне и средње школе, 19. 11. 2015.
- Представљање издања Међународног славистичког центра (Филолошки факултет Универитета у Београду) на промоцији у Вуковој задужбини, 10. 12. 2015.

7.7. Менторски рад

Дипломски радови: На Катедри за српску књижевност с јужнословенским књижевностима била сам ментор у изради 35 студентских дипломских радова.

Завршни мастер радови: На Катедри за српску књижевност с јужнословенским књижевностима током 2014. била сам ментор у изради 17 студентских Завршних мастер радова. (Списак кандидата који су одбранили завршне мастер радове налази се код секретара Катедре за српску књижевност с јужнословенским књижевностима.).)

Одбрањени магистарски радови

- (у својству члана комисије) Катарина Дармановић (*Митски елементи у Времену смрти Д. Ћосића – методички приступ*, рад је одбрањен на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду 2007.
- (у својству члана комисије) Весна Сеничић (*Књижевно дело Данила Киша у настави – рад је одбрањен 2008. на Филолошком факултету Универзитета у Београду.*
- (у својству члана комисије) Снежана Клепић (*Интертекстуално проучавање Плаутове Аулуларије, Молијеровог и Стеријиног Тврдице у настави – рад је одбрањен на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду 2010.*
- (у својству члана комисије) Марина Пејаковић (*Говорна култура и комуникацијски модели у настави српског језика и књижевности – рад је одбрањен на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду 2010.*
- (у својству члана комисије) Живана Срећков (*Слободан Селинић у наставној интерпретацији – рад је одбрањен на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду 2010.*
- (у својству члана комисије) Александра Станковић, *Структура и функције електронског буквара – рад је одбрањен 2011. на Учитељском факултету Универзитета у Београду.*
- (у својству ментора) Кандидат: Весна Поповић, *Уџбеници у настави српског језика у млађим разредима основне школе, на почетку XXI века – рад је одбрањен 2013. на Филолошком факултету Универзитета у Београду.*

- (у својству члана комисије) Кандидат: Душанка (Батало) Ђокић, *Савремена наставна средства у проучавању српске средњовековне књижевности у настави* - рад је одбрањен на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, (2013).
- (у својству члана комисије) Кандидат: Данијела (Шево) Ђорђевић, *Фигура покондирене жене у делима Јована Стерије Поповића, Кросте Трифковића и Бранислава Нушића у наставном тумачењу* - рад је одбрањен на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, (2014).
- (у својству члана комисије) Кандидат: Светлана Дабовић, *Епска народна песма Смрт војводе Пријезде у настави (Раслојавање епске песме)* - рад је одбрањен на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, (2014).
- (у својству члана комисије) Кандидат: Јасмина Пивнички, *Почеци словенске писмености и књижевности у настави* - рад је одбрањен на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду, (2014).

Докторске дисертације

- члан Комисије за одбрану докторске дисертације мр Снежане Марковић, *Наставно проучавање народне књижевности у млађим разредима основне школе*, Педагошки факултет у Јагодини (2010). Рад је одбрањен.
- члан Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације *Методички приступ епским народним песмама са јеванђељским мотивима* кандидата мр Сава Б. Јовића, Учитељски факултет у Београду (2013). Рад је одбрањен.
- члан Комисије за оцену и одбрану докторске дисертације *Настава теорије књижевности у млађим разредима основне школе* кандидата Валерије Б. Јанићијевић, Учитељски факултет у Београду (2013). Рад је одбрањен.
- члан Комисије за одбрану докторске дисертације коју је мр Јелена Д. Михајловић предала под насловом: *Наставни планови и програми за матерњи језик на некадашњем српскохрватском говорном подручју – контрастивна анализа.* (2014.) Рад је одбрањен.
- члан Комисије за одбрану докторске дисертације: *Васпитни утицаји књижевности за децу на развој социјално пожељног понашања ученика у млађим разредима основне школе*, кандидата мр Ненада Стојковића, Педагошки факултет у Јагодини. (2015.) Рад је одбрањен.
- менторство, одлуком бр. 2455/1 од 31. октобра 2012. године Научно-наставног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду образована је комисија за оцену подобности докторанткиње мр Мирјане Стакић Савковић и теме докторске дисертације под називом *Стручно путовање као стваралачка активност у настави књижевности*.
- менторство, одлуком бр. 1057/1 од 27. марта 2013. године Научно-наставног већа Филолошког факултета Универзитета у Београду образована је комисија за оцену подобности докторанткиње мр Оливере Крупез и теме докторске дисертације под називом *Корпус српске књижевности у образовном и васпитном процесу: интерпретативна парадигма у настави*.

- менторство, добијена сагласност Већа групација друштвено-хуманистичких наука на предлог теме докторске дисертације мр Милорада Дашића, под називом Српска књижевност 18. и 19. века у наставним програмима - проблем рецепције. (27.05.2014.)
- члан Комисије за оцену подобности кандидата, теме и ментора за израду докторске дисертације мр Марине Токин, под насловом *Унапређивање технике писменог изражавања у старијим разредима основне школе*. (13.06.2014.)
- менторство, добијена сагласност Већа групација друштвено-хуманистичких наука на предлог теме докторске дисертације Маје Димитријевић, под називом *Књижевни јунак у прозним делима за млађи школски узраст*. (7.10.2014.)
- менторство, добијена сагласност Већа групација друштвено-хуманистичких наука на предлог теме докторске дисертације мр Светлане Миловановић, под називом *Савремена истраживања ауторске лирике у средњошколској настави*. (23.12.2014.)

7.8. Семинари и радионице за стручно усавршавање наставника

7.8.1. Акредитовани семинари за школску 2012/2013. и 2013/2014. годину:

- Ка савременој настави српског језика и књижевности II, Друштво за српски језик и књижевност Србије, каталoшки број 782 (реализатор).
- Републички зимски семинар, Друштво за српски језик и књижевност Србије, каталoшки број 791 (коаутор и реализатор).
- Организација, садржаји и начини рада са талентованим ученицима у области српски језик и књижевност, Регионални центар за таленте БЕОГРАД 2, каталoшки број 790 (реализатор).
- Иновације у настави књижевности, Филолошки факултет Универзитета у Београду, каталoшки број 778 (реализатор).
- Функционално повезивање наставних садржаја из области српског језика и књижевности, КЛЕТ друштво за развој образовања, каталoшки број 805 (аутор и реализатор).

7.8.2. Акредитовани семинари за школску 2014/2015. и 2015/2016. годину:

- Ка савременој настави српског језика и књижевности II, каталoшки бр. 656 (коаутор и реализатор)
- Планирање у настави српског језика и књижевности, Клет друштво за развој образовања, каталoшки број 663 (аутор и реализатор)
- Републички зимски семинар, Друштво за српски језик и књижевност Србије, каталoшки број 665 (коаутор и реализатор).
- Савремени теоријски приступи тумачењу књижевноуметничког текста у настави српског језика и књижевности, Клет друштво за развој образовања, каталoшки број 669 (аутор и реализатор).
- Иновације у настави књижевности, Филолошки факултет Универзитета у Београду, каталoшки број 676 (реализатор).

7.9. Награде (повеље, захвалнице)

- Награда „Стојан Новаковић” за најбољи уџбенички комплет у вишим разредима основне школе у издању Завода за уџбенике и наставна средства из Београда. (21. септембар 2006. год.)
- Захвалница Зони Мркаљ за посебан допринос у афирмисању манифестације „Дани дечије поезије и прозе”, Драгинац, 11. 10. 2014.
- Захвалница Министарства просвете, Друштва за српски језик и књижевност Србије и Вукове задужбине за допринос остваривању циљева и задатака такмичења из српског језика и језичке културе. Београд, мај 2012.
- Повеља захвалности др Зони Мркаљ. Регионални центар за таленте Београд 2, поводом јубилеја „Петнаест година рада”, доделио је ову повељу за дугогодишњу сарадњу, помоћ и подршку у раду са младим талентима. (2. 11. 2015. год.)

7.10. Учесће у пројектима

- Развијање образовних стандарда за крај основног, општег средњег и средњег стручног образовања (ИПА 2008) – компонента Српски језик и књижевност (консултант и члан стручне групе за образовне стандарде за опште средње образовање у периоду од јануара 2010. до јуна 2015). (стратешки)
- Припремање инструмената и реализација завршног испита у основном образовању - компонента Српски језик (консултант и члан стручне групе за образовне стандарде у периоду од јануара 2010. до децембра 2012.). (развојни)
- Припрема ученика за полагање завршног испита – годишњи тестови знања из наставних предмета матерњи језик и математика – компонента Српски језик (као стручни консултант за српски језик и књижевност, од јануара 2013. надаље, 2014, 2015, 2016). (развојни)
- Припрема предметних исхода у основном образовању, гимназији и општем образовању у стручним школама, за наставни предмет Српски језик и Српски као нематерњи (Пројекат ИПА 011), члан радне групе (период од децембра 2013. до маја 2014. године). (стратешки)
- Припрема иновираних наставних програма за обдарене ученике у гимназији (специјализоване гимназије и специјализована одељења за обдарене ученике, који раде по специјалним програмима за филолошку, математичку и рачунарску гимназију), за предмет Српски језик и књижевност, Српски језик, Књижевност, Увод у општу лингвистику и Реторика и беседништво; члан радне групе од 2. 02. до 30. 04. 2015. (стратешки)
- OSCE Mission to Serbia Democratization Department Human Rights and Non-Discrimination (2015). Consultant/ Teacher - Teaching methodologies of Serbian language and literature and an expert on educational standards. UB Project 2400635 „Supporting mechanisms for protection and promotion of minority rights”. (стратешки)
- Припрема предлога нових стандарда квалитета уџбеника. Завод за унапређивање образовања и васпитања. Београд, 2015. (стратешки)
- Иновирање основношколске лектире у функцији унапређења културе читања савременог дјетета у Републици Српској, од 10. 2015. до 10. 2016. Носилац пројекта: Педагошки факултет Бијељина, Универзитет у Источном Сарајеву. (Као водећи члан пројектног тима, чији је координатор проф. др Вељко Брборић.)

III. МИШЉЕЊЕ О ДОСАДАШЊЕМ НАУЧНОМ И СТРУЧНОМ РАДУ КАНДИДАТА

Др Зона Мркаљ је признат научни делатник и истраживач у области науке о настави књижевности и српског језика. Њена истраживања методологије наставе књижевности и српског језика и књижевних и језичких појава у области школске и високошколске наставе почивају на сагледавању достигнућа методичке теорије и њиховој критичкој примени у пракси.

Из приложене библиографије види се да је др Зона Мркаљ објавила значајан број монографија, студија, уџбеника, приручника, радова у часописима међународног и националног значаја и радова у зборницима и стручним часописима. У овом делу извештаја изнећемо основни преглед и валоризацију научног рада и стручне и наставне активности кандидата на основу којих оцењујемо да целокупни рад кандидата који они репрезентују у целини испуњава академске критеријуме за избор др Зоне Мркаљ у звање редовног професора.

Научноистраживачка делатност др Зоне Мркаљ одвија се у области теорије наставе књижевности и српског језика. У овом оквиру основно подручје њеног рада првенствено је повезано за проучавање књижевности и језика у системима интерпретативно–аналитичке, проблемско–стваралачке и истраживачке наставе. Према увиду у библиографију, највећи део објављених научних и стручних радова кандидата тиче се истраживања методологије наставног рада и примања и деловања књижевних текстова и жанрова који припадају корпусу усмене и ауторске књижевности.

Посебно поље научног рада др Зоне Мркаљ чини народна књижевност. Из те области објављена је 2008. године њена прва књига *Проучавање народних приповедака и предања*. У домену истраживања у овој књизи налазе се проблеми класификовања народних приповедака, поетика усмених прозних облика и њихово сазнавање у настави, као и методичка посебност и обрада прозних врста у којима се приповетка јавља. Ово је обимна и значајна научна студија у којој се на систематичан начин обрађују народне приповетке и предања у контексту наставе књижевности у школи. Њену вредност посебно истиче чињеница да до тада у Методици није било одговарајућих студија које би са научно заснованим образложењима и ваљаним методолошким и методичким поставкама обогатиле и осавремениле проучавање народне књижевности. Народне приповетке и предања су репрезентативна дела усмене уметности речи, па ова књига својим донетима представља важан допринос како изучавању, тако и настави народне књижевности. Њени циљеви усмерени су према научној систематизацији знања о народним приповеткама и предањима, у обиму и на начин који је адекватан њиховој обради у настави, и према школским програмима, који ће обезбедити функционално планирање и проучавање народне књижевности у школи. У прилазу народним приповеткама и предањима кандидат се опредељује за начело жанровског разврставања народне прозе, које темељи на схватању о његовој превасходној важности за изучавање усмене уметности речи у савременом образовном и васпитном процесу. Истражујући народне приповетке и предања, др Зона Мркаљ сабирала је, али и укрштала, а често и супротстављала мноштво методолошких и методичких становишта о народним приповеткама и предањима и о њиховој рецепцији у настави. Овај плурализам истраживачких гледишта и методичких поставки у свим поглављима књиге представља њено вредно методичко обележје. У прилазу народним приповеткама и предањима опредељује се за начело жанровског разврставања народне прозе, које сматра од превасходне важности за њено изучавање данас. Класификација народних приповедака и предања од Вуковог времена до наших дана у књизи има двојаку

сврху: да послужи као мотив за стручно усавршавање наставника и истраживачке напоре ученика у процесу изучавања народних приповедака и предања, али и да укаже на пропусте у наставним програмима и школским уџбеницима. Показујући да је свако разумевање вербалног значења нужно повезано са жанром и да као такво чини једну верзију херменеутичког круга, ауторка овакво значење појма херменеутички круг повезује са тумачењем по коме се он описује као међузависност дела и целине, што јој омогућава да у пракси тумачења народних приповедака и предања унапређује процес њиховог читања и тумачења. Систематичан и обухватан приказ прозних врста народне књижевности илуструје анализа великог броја примера, у чијој методичкој поставци се налазе гледишта погодна за примену у школском раду. Показујући жанровски „чисте” и поливалентне типове прича, кандидат у разматрање укључује и одговарајуће наставно, рецепцијско становиште, са кога анализира естетске и васпитне вредности народних приповедака и предања и образлаже њихове елементе на основу којих те приче оцењује као вишеструко вредно наставно штиво. У књизи се обрађују наставни проблеми који се могу испољити током рецепције народних приповедака и предања јер се те врсте могу интерпретирати на различитим нивоима, од доживљајног до теоријског, и са различитих тачака, као што су књижевна, психолошка, рецепцијска, фолклорна. Заступа се методичко становиште према коме благовремено укључивање проблемских ситуација и вишеструких гледишта отвара сазнајне путеве за поуздано и систематично упознавање жанрова на оба школска узраста. Као помак у осавремењавању наставе књижевности истичу се методички пројекти који отварају нове путеве у савладавању наставних садржаја, па структура усмених прозних облика постаје отворена према естетским захтевима времена и проценама нових генерација читалаца. Први тип пројеката односи се на упоредну наставну поставку две или више врста прича (легендарне приче, предања, пословице, бајке), а други на проблемско проучавање међужанровске проходности у усменој прозној традицији (бајке и предања или легендарне приче, легендарне приче и новеле, предања и шаљиве приче). У књизи се потврђује целисходност методолошког плурализма јер се структура књижевног дела посматра у односу према читаоцу и у односу према широј и ужој културној традицији, као и са становишта односа теоријског и доживљајног приступа врстама народних приповедака. Њихова рецепција адекватно се усклађује са сазнајним токовима и дидактичким принципима у настави. По научној поузданости и практичној применљивости књига *Наставно проучавање народних приповедака и предања* има место међу узорним књигама које се баве проучавањем усмене уметности речи.

Друга књига др Зоне Мркаљ *На часовима српског језика и књижевности* (2011) посвећена је истраживању различитих области и нивоа праксе у настави српског језика и књижевности. У њој су окупљени објављени али за ову прилику посебно приређени радови, као и нови радови о темама којима се у континуитету кандидат бави до данас. У првом реду они се тичу школског курикулума (школски програми и уџбеници) и односа наставе књижевности и језика (функционална повезаност наставних области и унутарпредметна корелација). У књизи су радови повезани по тематској и проблемској сродности и распоређени у два дела: *Књижевни текстови у уџбеницима, приручницима и школским програмима* и *Сусрет теорије и праксе у наставном проучавању књижевноуметничког дела*. Тако је ова књига у новој истраживачкој фази у раду кандидата добили своју теоријску и стручну заокруженост. У књизи се систематизује круг тема чије се решење нуди као прилог проучавању школских програма и уџбеника, нарочито оних који су намењени ученицима у дијаспори, и нуде се адекватни методички поступци у раду са тим ученицима. Изучавањем корелације унутар наставног предмета Српски језик ауторка је показала да прожимање и условљавање различитих садржаја и функционално повезивање предметних области књижевности, граматике, говорне културе

и писмености погодује њиховом бољем примању, омогућавајући да се свака наставна јединица може посматрати и у ширем програмском контексту, у коме појачано открива своју литерарну, граматичку и/или стилску функцију. У другом делу књиге већа пажња поклоњена је питању обраде наставних садржаја на два нивоа наставе. Ова стручна предметност, заснована на поузданом поступању и функционалној методологији, намењена је, пре свега, наставницима који се стручно усавршавају и студентима који се припремају за наставнички позив. Несумњиву корист и овде имају методички прилази књижевним делима различитих жанрова, посебно похвали, путопису, есеју, који су усаглашени са поетичким оквирима жанра, са сазнајним процесом и књижевним знањем ученика. Књига је опремљена стрчном и научном апаратуром потребном за рад и коришћење у школској пракси, а садржи и користан попис/индекс методичких појмова и релевантну, селективну литературу, која пружа шири увид у проучавану тему.

Од избора у звање ванредног професора 2011. године др Зона Мркаљ објавила је више књига, научних и стручних студија. У овом избору осврнућемо се и на књигу *Од буквара до читанки: методичка истраживања* (2015). Идући у сусрет актуелним потребама времена, др Зона Мркаљ књигу је наменила наставницима разредне и предметне наставе, студентима учитељских и филолошких факултета који се припремају за наставнички позив и другим читаоцима заинтересованим за стручну предметност и методичку проблематику наставе књижевности и српског језика у основној и средњој школи. У њој се посебно истиче намера да се кроз илустративни пресек буквара и читанки размотре и вреднују теорија, појам и продукција савременог школског уџбеника и да се на прегледан начин проучи област планирања у настави (предметни исходи, опште и специфичне компетенције у образовном процесу и имплементација стандарда ученичких постигнућа у настави српског језика и књижевности). Наведени су и текстови у којима су обрађени појединачни аспекти разматране тематике: вештина читања и разумевања прочитаног, типови текстова у настави, одломак као текстовна целина у настави књижевности, појам и облици стваралачких активности ученика и методичка гледишта на принцип корелације у настави књижевности. Књига представља методичку хрестоматију постојећих радова који су за ову прилику и потребе прилагођени, проширени и допуњени. У њој су посебно актуелни текстови о читанци у разредној настави и о методички поливалентном концепту буквара који уважава одговарајуће предзнање ученика у диференцијалном раду на почетном читању и писању. Један број тема, као што су имплементација стандарда ученичких постигнућа у наставу српског језика и књижевности, стицање вештине читања и разумевања прочитаног, типови текстова у настави српског језика и књижевности, настао је у складу са новим потребама наставе и праксе. У том смислу ови радови послужиће пракси да се боље организује, да се у њој успешније одговори на потребе планирања наставног рада, дефинисања образовних циклуса и програмских садржаја, као и приликом избора одговарајућих облика рада, метода и средстава који ће омогућити да се постављени стандарди достигну. Као резултат истраживања у области Методике разредне наставе у књизи су дати прилози у којима се др Зона Мркаљ бави још увек отвореним питањима, као што су питања из делокруга обраде књижевнотеоријских појмова и термина описним путем и тумачење поезије путем њене проблемске и компаративне обраде.

Област наставне методологије представља предмет изучавања и у појединачним текстовима кандидата, посебно у оним који се односе на облике рада у настави и питања наставних принципа и стручних метода/гледишта у настави. Као пример наводимо радове под насловима: *Диференцирани припремни задаци за истраживачко и проблемско проучавање књижевних текстова*, *Улога задатака за истраживачко читање у наставној*

обради народне приповетке на два узрасна нивоа, *Мотивисање ученика за читање и проучавање народне прозе, Појам корелације у Методици наставе, Однос између теоријског и доживљајног приступа народној бајци, Методички изазови у обради поезије у млађим разредима основне школе*, као и радове у библиографији др Зоне Мркаљ после избора за ванредног професора у поглављу 3, под бројевима 3.3-1, 3.4-2, 3.7-3 и 3.10-1, који се баве методолошким и методичким питањима наставе језика и књижевности на различитим образовним нивоима. Методички концепт истраживачких задатака темељи се на схватању да су они правовремена, неопходна и најбоља помоћ ученицима у настојањима да се истраживачки премрежи уметнички свет књижевног дела и да се у пуној мери афирмишу стваралачке и проналазачке способности у проучавању уметничког текста. Без овакве помоћи ученику није могуће у настави сјединити њена најпожељнија својства: да истовремено буде проблемска, проналазачка и стваралачка. Савремена Методика придаје велики значај примени истраживачких пројеката у настави књижевности. Како свака ваљана настава, а данас и актуелна реформа образовања, посебно истичу захтев за активним учењем и усавршавањем знања, те за развијањем способности за критичко мишљење и слободно и аргументовано изношење властитих ставова, то посебни, диференцирани припремни задаци за истраживачко и проблемско проучавање књижевног текста, као један од методички адекватних поступака мотивисања и припремања ученика за читање и обраду, потврђују своје важно место у настави.

Радови кандидата показују ширину његових стручних интересовања. У њима се често налазе одговори на питање зашто и како су многе методичке теме подстицајне за ново стручно тумачење. Тако се из новог угла разматрају и питања односа између теоријског и доживљајног, односно, фантазијског и емоционалног приступа књижевним жанровима. У методичкој анализи подвлачи се да свако површно приступање књижевном делу, које је слојевито и у научном смислу сложено, изискује комплексну припрему наставника и ученика за обраду на свим узрастима. На исти начин посматрају се, на пример, и проблеми везани за тумачење поезије у млађим разредима основне школе који се тичу заснивања целовите интерпретације књижевног текста са ученицима чији узраст не подразумева сложено књижевнотеоријско предзнање. Методички изазови у обради поезије у млађим разредима доводе се у везу са неколико фактора, међу којима су посебни следећи: отежано тумачење структурних чинилаца у уметничком свету песме (нарочито позиције лирског субјекта и лирског јунака), непотпуно разумевање изражајности (експресивности) песничког говора и разликовања поезије у односу на прозу (језичко, стилско и жанровско становиште), сложено тумачење смешног у рецепцији књижевног садржаја. Кандидат сматра да образлагање ових елемената омогућава да се поезији у наставном тумачењу приђе са више методичности и систематичности.

Посебну област рада кандидата чине наставне интерпретације књижевних дела која у методичкој литератури нису довољно истражена. Као илустрацију издавајмо два таква рада. У првом, под насловом *Путописна књижевност у настави: компаративни осврт*, разматра се појам путописа, његова жанровска специфичност као и заступљеност путописне књижевности у настави, на оба узрасна нивоа, и указује на функционално, практично наставно поступање. Други рад *Тематика Косова и Метохије у књижевним текстовима наставних програма и читанки за старије разреде основне школе* бави се неистраженом тематиком Косова и Метохије у делима народне и ауторске књижевности, присутним у наставним програмима за старије разреде основне школе. У раду се наглашава значај прозних и поетских текстова инспирисаних косовским светињама, наслеђем и идејом о пореклу и духовним коренима српског народа и истиче се вредност одабраних литерарних текстова у естетском, образовном и васпитном смислу. У избору

другог круга тема, којима се бави, др Зона Мркаљ руководи се начелом њихове наставне сврховитости и актуелности. Новији текстови (више радова у поглављу 3 у библиографији после избора за ванредног професора од броја 3.1 до броја 3.11) односе се на типове текстова у настави, методичке приступе књижевним и језичким појавама, ваннаставне и стваралачке активности ученика, методичко образовање наставника. Друго поље интересовања привлаче питања из домена образовне политике и потреба, посебно школски курикулум, планирање и организовање образовног и васпитног процеса, наставни стандарди и примена, постигнућа ученика и стручне компетенције наставника.

Стручне књиге кандидата, посебно *Наставна теорија и пракса 1, 2, 3, Планирање у настави српског језика и књижевности* и методичке слагалице у V, VI, VII и VIII разреду основне школе, намењене су унапређивању праксе у раду наставника. У њима се планирање и настава српског језика и књижевности у школи функционално повезују и анализирају као саусловљени процеси у чијем се практичном прожимању налазе решења многих методичких проблема са којима се настава суочава и нуде полазишта за методичку обраду наставних садржаја из свих програмских области које се обрађују у основној школи. Приручници намењени наставницима доносе корисне, оперативне новине које помажу да се у пракси економично делује, посебно кроз функционално распоређивање и усклађивање свих чинилаца који моделују наставно поступање.

У стручној јавности др Зона Мркаљ афирмисала се као аутор и коаутор уџбеника за ученике, приручника за наставнике и стандарда ученичких постигнућа за образовне циклусе у основној и средњој школи. У наставном процесу значајно место имају школски уџбеници, читанке и приручници за наставнике. У библиографији после избора у звање ванредног професора наведен је већи број радова из ове области у поглављу 1 под бројевима 2, 3, 4, 5, 6 и у поглављу 4 од броја 1 до броја 13. Уџбеници и уџбенички комплети предвиђени су за стваралачку примену у настави. Њихови програмски садржаји функционално су повезани тако да омогућавају стицање и примену знања о књижевним и језичким појавама и популаризовање наставе књижевности у школи. О вредности уџбеничког комплета говори чињеница да он успешно води ученике кроз свет књижевности (књижевну праксу и науку) са циљем да култивише њихово језичко осећање, читалачке навике и уметнички укус, као и да им помогне да прошире постојећа и стекну нова знања о књижевности. Садржај, структура и функционална својства читанки као и уџбеничког комплета моделовани су помоћу адекватне, оперативне подешене и проверене наставне методологије. Осим програмских, у читанку су унети и методички, мотивациони и функционални елементи чија се наставна целисходност потврдила у пракси. То су, посебно, следећи елементи: мотивациона улога књижевног и осталих текстова, наставне методологије и дизајна књиге; усклађеност програмских и осталих текстова и облика рада на текстовима са узрастом и интересовањима ученика; поступност и систематичност у условљавању продуктивног сазнајног процеса, свесне активности и саморадње ученика. Нове читанке усклађене су са активним учењем. Њихова оперативна методологија, која се подешава према рецепцији књижевног текста у наставним околностима, „посредује” између текста и ученика. Она помаже ученику да у дидактички осмишљеној комуникацији, преко доживљавања и вредновања књижевног дела, стиче знање и умења којима се припрема за наредну фазу учења и, шире, оспособљава за живот. Читанка је написана као уџбеник отворен за истраживачку сарадњу са учеником и наставником. Прилагођена је проблемској и истраживачкој настави, тако да подстиче ученике на аналитичкосинтетички рад и доказни поступак, критичко и дивергентно мишљење, проблематизовање књижевних вредности и животних појава и на њихово сагледавање из више углова. За активно учење нарочиту вредност има подстицање ученика на

стваралачко мишљење и истраживачко деловање, што се врши путем занимљивих задатака, остављањем могућности ученику да сам пита, сачини истраживачки пројекат за рад на тексту, да приступи тексту на више начина и слично. Теми уџбеника и приручника др Зона Мркаљ враћа се и у кругу радова под насловима: *Квалитет читанке за млађе ученике основне школе*, *Уџбеник српског језика и књижевности за ученике у дијаспори*, *Читанка као доминантни део уџбеничког комплета за српски језик у основној школи*, као и у рецензијама и приказима уџбеничке литературе. Поглавље 6 у библиографији после избора у звање ванредног професора садржи 16 таквих јединица. Кандидат ту уџбенике разматра са емпиријског становишта, анализира њихове домете и слабости и даје смернице за побољшавање и усавршавање.

Др Зона Мркаљ увек настоји да пружи боље разумевање методичких предмета које обрађује и да им испита стручне и теоријске последице, на чему је засновала полазишта свога рада у Методички наставе књижевности и српског језика. Њени резултати представљају релевантне научне и стручне домете, који су нашли примену у многим областима наставне праксе. Комисија оцењује да је научни и стручни рад др Зоне Мркаљ обиман, да је реч о признатом истраживачу и потврђеном методичком стручњаку који је стекао признат статус у нашој науци о настави књижевности и језика и у наставној пракси, као и да испуњава постављене академске критеријуме за избор у звање редовног професора.

IV. МИШЉЕЊЕ О ИСПУЊЕНОСТИ ДРУГИХ УСЛОВА ЗА ИЗБОР

На основу података из биографије и списка значајних активности кандидата који је приложен уз библиографију др Зоне Мркаљ, овде издвајамо следеће њене научне и стручне активности. Од 2005. године учествовала је у 18 стратешких и развојних стручних пројеката. Већ годинама је сарадник и стручни консултант на пројектима које организују Филолошки факултет, Друштво за српски језик и књижевност Србије, Министарство просвете Републике Србије, Републички центар за таленте, Завод за вредновање квалитета наставе, Завод за унапређивање васпитања и образовања. Учествовала је на великом броју међународних и домаћих конференција, а од последњег избора до данас имала је саопштења и предавања по позиву на 15 скупова, конференција и конгреса. Од 2011. до 2015. године као потпредседник и председник Друштва за српски језик и књижевност Србије непосредно је учествовала у припремању 5 републичких стручних скупова за наставнике и 18. конгреса Савеза славистичких друштава Србије. Током 2014. и 2015. године учествовала је у више промоција књига, часописа и издања Друштва за српски језик и књижевност Србије и Међународног славистичког центра Филолошког факултета који доприносе афирмацији језика, књижевности и културе. Члан је у уређивачким одборима 4 часописа, од 2004. године уредник библиотеке „Књижевност и језик”, од 2008. предметни уредник ИК „Klett”.

Др Зона Мркаљ предаје седам предмета на акредитованим основним, мастер и докторским студијама. То су: Увод у Методику 06, Методика наставе српског језика, Методичка пракса 05, Изборни курс из Методике наставе књижевности, Класици српске књижевности; Методика наставе књижевности; Проблеми жанра у наставном проучавању усмених прозних облика. Ради на одобравању лиценци за наставнике–приправнике и на оспособљавању студената за наставнички позив, као и на реформама које се спроводе у обарзовном систему Републике Србије. О наставним активностима и резултатима у обезбеђивању научно–наставног подмлатка довољно говори чињеница да је под менторством др Зоне Мркаљ одбрањено 17 мастер радова и израђено 35 дипломских

радова. Сада се под њеним менторством ради 5 докторских теза. До сада је учествовала у више комисија за одбрану докторских теза (6) и магистарских радова (11).

V. ЗАКЉУЧНО МИШЉЕЊЕ И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Професор др Зона Мркаљ аутор је више запажених књига и радова који су значајно допринели свестранијем проучавању и развоју теорије и праксе наставе књижевности и српског језика. У протеклом периоду свог научног, стручног и наставног рада у области Методике и наставе књижевности и српског језика она је проширила поље и резултате њиховог истраживања. Радом са студентима свих академских нивоа др Зона Мркаљ омогућила је афирмацију наставничке струке.

Увидом у приложену документацију, рад и радове кандидата, Комисија закључује да су у потпуности испуњени законски, статутарни, научни и наставнички услови за избор др Зоне Мркаљ у звање редовног професора. Зато чланови Комисије једногласно предлажу Изборном већу Филолошког факултета Универзитета у Београду да др Зону Мркаљ изабере у звање редовног професора за ужу научну област Српска књижевност, предмет Методика наставе књижевности и српског језика.

У Београду, 16. март 2016. године

КОМИСИЈА

.....
др Љиљана Бајић, редовни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду

.....
др Милорад Дешић, редовни професор
Филолошког факултета Универзитета у Београду

.....
др Оливера Радуловић, редовни професор
Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду